

ยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1* STRATEGIES FOR PUBLIC SPACE MANAGEMENT OF THE UPPER NORTHEASTERN REGION 1

อดุลย์เดช อำนาจดีแจ่มใส*, ธนกฤต ทูริสุทธิ์, กฤตติกา แสนโภชน
Aduldet Amnatdeejamsai*, Tanakrit Thurisut, Krittikar Sanposh
คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย
Graduate School, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani, Thailand
*Corresponding author E-mail: a.aduldet79@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ทดลองยุทธศาสตร์ และประเมินยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ใน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ผู้วิจัยจัดทำร่างยุทธศาสตร์ ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน แล้วยืนยันยุทธศาสตร์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ระยะที่ 2 การทดลองและประเมินยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ผู้วิจัยจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำการทดลองใช้ยุทธศาสตร์กับกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ จำนวน 30 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการประเมินความพึงพอใจของ การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบก่อน-หลัง และแบบประเมินความ พึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 5 พันธกิจ 5 เป้าประสงค์ 2 ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความเป็นได้สูงสุด ส่วนผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ ผ่านเกณฑ์การประเมินที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ทุกด้าน 2) ผลการทดลองและประเมินยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง กลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ จำนวน 30 คน ที่เข้าร่วมทดลองได้ทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งผลคะแนนของแบบทดสอบด้านความรู้เพิ่มขึ้นทุกคน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอยู่ที่ 0.01 ส่วนผลการวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจ กิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, พื้นที่สาธารณะ, ชุมชนเมือง, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

Abstract

The objectives of this research were to determine strategies, experiment strategies and evaluate strategies for managing urban public spaces in the Upper Northeastern Region 1. It's a mixed methods research, the research was divided into 2 phases as follows: Phase 1: Strategies for urban public space management. Prepare a draft strategy, evaluate the strategy and conduct workshops with 30 people. Confirm the strategy. The research tool was an appropriate and

feasible assessment form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Phase 2: Trial and Evaluation of urban public space management strategies: The researcher prepared a workshop manual. The strategy was experimented with 30 public space users. The researcher evaluated the satisfaction of using the strategy manual. The research tool was a satisfaction assessment form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. The results showed that: 1) Strategies for urban public space management consisted of 1 Vision, 5 Missions, 5 Goals, 2 Strategic Indicators, 5 Development Strategic Issues, i.e. Strategy 2 had the highest average suitability and likelihood. Evaluation results of strategic suitability and feasibility passed the assessment criteria with an average of 3.51 in all aspects. 2) Experimental results and evaluation of urban public space management: a group of 30 public space users who participated in the experiment, to do the test before and after the trial. The results of the knowledge test increased for everyone. it was found that the significant difference was 0.01. As for the results of the analysis of the satisfaction assessment form on activities to promote volunteer spirit to develop urban public areas as a whole, it was found that the overall level was at a high level.

Keywords: Strategies, Public Space, Urban Community, The Upper Northeastern Region 1

บทนำ

การศึกษาพื้นที่สาธารณะเป็นหนึ่งในองค์ประกอบทางสังคมที่สำคัญที่สุดของเมือง โดยถูกใช้งานเพื่อดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ มาตั้งแต่อดีตในฐานะที่เป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมสาธารณะสำหรับทุกคน (Kaplan, S. & Kaplan, R., 1982) เป็นพื้นที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบวางผังความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อมของแต่ละพื้นที่และปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้งาน ทั้งยังสะท้อนถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนที่ใช้พื้นที่ร่วมกัน ในแต่ละยุคสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทที่สะท้อนถึงพัฒนาการของเมืองที่แตกต่างกัน มีผู้นำจึงเริ่มใช้พื้นที่กลางเป็นพื้นที่รองรับกิจกรรมของกลุ่ม รวมทั้งใช้รองรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่ม ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้า และการรวมตัวกันเพื่อแจ้งข่าวสารบ้านเมือง

การเข้าถึงพื้นที่สาธารณะในปัจจุบันยังมีลักษณะจำกัดสิทธิการเข้าใช้พื้นที่ให้กับบางกลุ่ม มีความซับซ้อนของรูปแบบและบทบาทของพื้นที่มากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ใช้งานและเปลี่ยนแปลงไปตามพลวัตของเมือง ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า พื้นที่สาธารณะมีความสัมพันธ์ต่อเมืองในทุกมิติ โดยพื้นที่สาธารณะและประเภททำหน้าที่เป็นองค์ประกอบย่อยของเมืองที่แตกต่างกันไปตามจินตภาพของเมือง (Lynch, K., 1960) ในระดับผัง อันเป็นโครงข่ายพื้นที่ศูนย์กลางการผสมผสานของวิถีชีวิตและกิจกรรม มีความโดดเด่น ในด้านการรับรู้เชิงสภาพแวดล้อมอันเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้ผู้คนเข้าใช้พื้นที่ (Madanipour, A., 2010) นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรม รวมทั้งการเชื่อมต่อกายภาพพื้นที่กับลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์เชิงสังคม (Sorkin, M., 1992) ทั้งนี้ การพัฒนาของเมืองได้แผ่ขยายเป็นพื้นที่กว้างอย่างรวดเร็ว โดยการพัฒนาและการเจริญเติบโตของเมืองที่สูงขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนเมือง แต่ในขณะเดียวกันการเจริญเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว กลับเป็นปัจจัยท้าทายต่อการวางแผนเมืองให้มีการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน ซึ่งหากการเจริญเติบโตของเมือง และการเป็นสังคมเมืองเป็นไปอย่างไม่มีแบบแผนที่ดี จะก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ รวมทั้งส่งผลให้สภาพแวดล้อมของเมืองเสื่อมโทรม

ลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีปัญหาความเลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งล้วนทำให้คนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันน้อยลง และมีต้นทุนทางสังคมที่ต่ำ (Choi, J. et al., 2011)

จากการเก็บข้อมูลผ่านการสำรวจ และรับฟังปัญหาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 (อุดรธานี หนองบัวลำภู เลย หนองคาย บึงกาฬ) สามารถสรุปประเด็นปัญหา เช่น ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่กลุ่มจังหวัด ไม่มีความพร้อมรองรับพื้นที่สาธารณะ ขาดความเชื่อมโยงการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ และแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด ปัญหาด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1, 2566) นอกจากนี้ยังมีปัญหาการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้คนเมืองที่ไม่สำเร็จ (Shma, 2021) มีดังนี้ 1) ขาดกฎหมายที่จะกำกับดูแลพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้ได้รับการปกป้องดูแลและสร้างอย่างมีคุณภาพ 2) ขาดการพัฒนาเส้นเลือดฝอย คือ การละเลยการพัฒนาสวนขนาดเล็ก ตลอดจนพื้นที่ในชุมชน ทำให้ผู้คนจำนวนมากไม่ได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ 3) ขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดการใช้งบประมาณ 4) ขาดเป้าหมายพัฒนาพื้นที่สาธารณะที่ไม่ชัดเจนร่วมกัน จึงขาดพลังและมีเป้าหมายไปคนละทิศละทาง

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 โดยจะศึกษาถึงการศึกษาพื้นที่สาธารณะในงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาพื้นที่สาธารณะในเชิงลึก ครอบคลุมทุกมิติ อันเป็นการสะท้อนความสัมพันธ์ของพื้นที่สาธารณะในระดับต่างๆ อย่างถ่องแท้ ทั้งในด้านความรู้สึกถึงความเป็นพื้นที่ (Sense of place) และความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) เพื่อสามารถใช้เป็นการให้แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเมืองครอบคลุมทั้งด้านการออกแบบวางผังสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกัน เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ทางสังคม โดยผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษานี้จะถูกเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับสังคมไทยให้เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1
2. เพื่อทดลองและประเมินยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้แก่ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 10 คน 2) นักวิชาการและสถาปนิก จำนวน 10 คน 3) ตัวแทนกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ลักษณะแบบสอบถามปลายปิด มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือเชิญประชุมเชิงปฏิบัติการ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อประสานกลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 ทำหนังสือเชิญ นัดวันเวลาประชุม ผู้วิจัยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการในการกำหนดยุทธศาสตร์ดังกล่าว ในวันศุกร์ที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2566 เวลา 09.00-12.00 น. ณ อาคาร SML ชุมชนโพธิสมภรณ์ ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science: SPSS) วิเคราะห์สถิติ โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการผ่านการประเมินอยู่ที่ 3.51 ขึ้นไปถือว่าผ่านการประเมิน

ระยะที่ 2 การทดลองและประเมินยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะ ชุมชนบ้านดอนอุดม 1 ชุมชนบ้านดอนอุดม 2 ชุมชนบ้านดอนอุดม 3 ชุมชนบ้านดอนอุดม 4 ชุมชนบ้านดอนอุดม 5 และชุมชนโนนยาง 2 ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้น 30 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม หลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือออกจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อประสานกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัยพร้อมขออนุญาตจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ในวันอังคารที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2566 เวลา 09.00-16.00 น. ณ ศาลาประชาคม ชุมชนบ้านดอนอุดม 1 ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในหลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง แล้วทำการประเมินวัดความรู้ก่อนและหลังการทดลอง (Pre-test และ Post-test) โดยให้กลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะที่เข้าอบรม ได้ทำแบบทดสอบทั้งหมด 30 ข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูก ได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ได้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 30 ข้อ 30 คะแนน แล้วนำผลคะแนนของการทดสอบก่อนและหลัง มาเปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบเพื่อหาความแตกต่าง ด้วยค่าสถิติ Paired Sample t-test

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมิน จะผ่านการประเมินต้องมีค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51 ถือว่าผ่านการประเมิน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

1. ผลการวิเคราะห์การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผู้วิจัยทำการกร่างยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 แล้วนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา ทำการปรับปรุงแก้ไขร่างยุทธศาสตร์ และได้ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน เพื่อทำการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 ส่วนมากมีอายุระหว่าง 45 - 54 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนมากมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง 11 - 15 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.67

1.2 ผลการวิเคราะห์การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

ร่างยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

1.2.1 วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาระดับพื้นที่สาธารณะ และเสริมสร้างกิจกรรมการให้บริการกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ ด้วยนวัตกรรมเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการอย่างเป็นสมคูลและยั่งยืน”

1.2.2 พันธกิจ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ ด้วยการจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการหรือการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะชุมชนด้วยหลักธรรมาภิบาล 3) การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ ในการร่วมศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ 5) การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ ด้วยการการจัดทำแผนการพัฒนา การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 เป้าประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะและเครือข่าย มีองค์ความรู้ในการประยุกต์ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ ด้วยการจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการหรือการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะและเครือข่าย นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ 3) เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะและเครือข่ายมีองค์ความรู้ และเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม 4) เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะและเครือข่ายมีส่วนร่วมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ 5) เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะและเครือข่าย มีองค์ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.4 ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ 1.1) ร้อยละ 80 ของกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย 1.2) ร้อยละ 80 ของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะได้รับความรู้และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ 2.1) สมาชิกกลุ่มผู้ใช้งานที่สาธารณะและเครือข่ายมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ

2.2) สมาชิกกลุ่มผู้ใช้งานที่สาธารณะและเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการพัฒนา การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.5 ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ ด้วยการจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการหรือการแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การนำเอาสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ เช่น การสื่อสารทาง Website เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารร่วมกัน การใช้แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูล ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะด้วยหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย การสร้างค่านิยมที่ดีในการบริหารจัดการกลุ่ม ส่งเสริมให้กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลและจริยธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ ด้วยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมสัมมนาศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริ เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ การจัดประกวดเพื่อ ต่อยอดไอเดียสร้างสรรค์ ด้วยการนำเครื่องมือและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาสร้างพื้นที่สาธารณะที่ดี ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ ในการร่วมศึกษาปัญหาและเสนอแนวทาง แก้ไขในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะ ประกอบด้วย การจัดทำประชาพิจารณ์ ซึ่งเป็นเวทีในการเสนอข้อมูลปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะอย่างอย่างแท้จริง และยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ ด้วยการจัดทำแผนการพัฒนา การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การจัดเวทีประชาคม เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และเป็นการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของประชาชนในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ

2. ผลการยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

ผู้วิจัยนำร่างยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน ได้ทำการยืนยันยุทธศาสตร์ โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะด้วยหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.90) ส่วนระดับความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ทุกประเด็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะด้วยหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงสุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.77) จึงถือว่า การยืนยันยุทธศาสตร์ด้วยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านการประเมิน เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ขึ้นไป และมีความสอดคล้องกัน จึงยอมรับว่า ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลยุทธศาสตร์ที่ 2 ไปกำหนดกิจกรรมและทดลองใช้ต่อไป

ส่วนที่ 2 ผลการทดลองและประเมินยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ผู้วิจัยทำการประเมินยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ในระยะที่ 1 และนำเอายุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะด้วยหลักธรรมาภิบาล ซึ่งมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงสุด มาทำการทดลองยุทธศาสตร์ โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ในหลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่

สาธารณะชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะของจิตอาสา รวมทั้งสิ้น 30 คน ซึ่งปรากฏข้อมูลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง จำนวน 30 คน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนมากมีอายุระหว่าง 45 - 54 ปี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

2. ผลการวิเคราะห์การทดลองยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละของคะแนนแบบทดสอบก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และความก้าวหน้า ในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร เรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมืองของกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะที่เข้าอบรม พบว่า ผลคะแนนแบบทดสอบก่อนการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 16.67 คิดเป็นร้อยละ เท่ากับ 55.60 ส่วนหลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 25.47 คิดเป็นร้อยละ เท่ากับ 84.97 และกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะที่เข้ารับการฝึก อบรม มีคะแนนความก้าวหน้าทุกคนเพิ่มขึ้นหลังทดลอง คิดเป็นร้อยละเฉลี่ย เท่ากับ 8.80

3. ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง หลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในการทดลองยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ด้วยสถิติ Paired Sample t-test

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนและหลังการทดลองในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ด้วยสถิติ Paired Sample t-test

การเปรียบเทียบ	คะแนนก่อน - คะแนนหลัง		ค่า t-test	Sig. (2-tailed)
	$\bar{X}$	S.D.		
การทดสอบก่อนและหลังการทดลองในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	8.800	3.221	14.966**	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบหลังการทดลองมีคะแนนสูงกว่าการทดสอบก่อนการทดลอง จึงมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 แสดงว่า ความรู้หลักสูตร เรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมืองเพิ่มขึ้นหลังการทดลอง

4. ผลการวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร เรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ จึงยอมรับว่า ผู้ใช้พื้นที่สาธารณะยอมรับคู่มือ และมีความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และสามารถนำไปคู่มือใช้ได้จริง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ และผลการประเมินเหมาะสมและความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ขึ้นไปทุกด้าน มีความสอดคล้องกัน จึงยอมรับว่า ยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ส่วนยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะ ด้วยหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยความเป็นได้สูงสุด ดังนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลยุทธศาสตร์ที่ 2 ไปกำหนดกิจกรรมและทดลองใช้ต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พื้นที่สาธารณะ (Public Space) เป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ถูกกีดกันจากสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งพื้นที่สาธารณะนั้น ไม่เพียงเป็นพื้นที่สำหรับพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงการเป็นพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน หรือเมืองที่จะเป็นส่วนที่ช่วยสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับเมือง นอกจากนี้พื้นที่สาธารณะยังเป็นพื้นที่พักผ่อนหรือพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนรวม (Sense of Public) และการมีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม (Social Interactions) ในประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในชีวิตประจำวันที่มากขึ้น จึงส่งผลให้พื้นที่สาธารณะมีนัยยะสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ค่านิยม และทัศนคติของกลุ่มคนรุ่นใหม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกวรรณ จันทร์พรหม ได้ศึกษาการจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง: กรณีศึกษาสุสานแต่จิว กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านกายภาพพื้นที่ สุสานแต่จิวเป็นพื้นที่สาธารณะที่ดำเนินการบริหารจัดการโดยภาคเอกชน มีพื้นที่สำหรับรองรับการทำกิจกรรมต่างๆ ประกอบกับมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม 2) ด้านกิจกรรม ส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นกิจกรรมนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ 3) ด้านกลุ่มผู้ใช้งานมีความหลากหลายทั้งช่วงวัยอาชีพ และเขตพักอาศัย 4) การบริหารจัดการ มีนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ใช้งานได้ดี (กนกวรรณ จันทร์พรหม, 2560) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูวิโชติสิกขกิจ และคณะ ได้ศึกษาชุมชนสี่เหลี่ยมวัดสี่ขาว: รูปแบบการจัดการพื้นที่สาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม และความโปร่งใสของวัดและชุมชนในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยความโปร่งใส ได้แก่ 1) การสร้างพื้นที่สีเขียว 2) แหล่งเรียนรู้ 3) การอนุรักษ์ 4) การลดพลังงานและความโปร่งใส 5) การปรับปรุงทัศนียภาพพื้นที่สีเขียวบริเวณวัดให้สอดคล้องกับกิจกรรมทางศาสนาให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม โดยยึดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิม พร้อมทั้งการปรับปรุงใหม่ ดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการวัดทุกชั้นตอน โครงการหรือกิจกรรมภายในวัดมีการปรึกษาหารือกัน มีการรายงานให้คนในชุมชนรับทราบและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อลดข้อครหาหว่าเจ้าอาวาสและชุมชน ใช้ความร่วมมือในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับหน่วยงานในด้านคุณธรรม สิ่งแวดล้อม และความโปร่งใส (พระครูวิโชติสิกขกิจ และคณะ, 2562) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศ์ภาคย์ อินพ่วง ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) ในพื้นที่โครงการแก้มลิง ตามแนวพระราชดำริบึงกุ่ม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ประการแรก ควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และคนในชุมชนก่อน ถัดมาจึงเป็นเรื่องการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตอัจฉริยะ ควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในอนาคต ซึ่งสามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น การติดตั้งเสาไฟฟ้าโซล่าเซลล์ การออกแบบทางเดินตามหลักอารยสถาปัตย์ที่เหมาะสมกับคนทุกวัย ก็จะเป็นประโยชน์ต่อพื้นที่และประชาชนในอนาคต (พงศ์ภาคย์ อินพ่วง, 2563) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปุณยนุช รุธิโก ได้ศึกษา ความยั่งยืนในการจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองพบว่า แนวทางในการจัดการพื้นที่สีเขียวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น ขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน นักการเมือง และชุมชน โดยมีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายและแนวทางต่างๆ การจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองอย่างยั่งยืน จึงควรมีบุคคลต่างๆ เข้ามามี

ส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับ ชาติ และระดับนานาชาติ ซึ่งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ นักการเมือง ข้าราชการ เอกชน และชุมชน ส่วนการดำเนินการควรดำเนินการทั้ง 3 ระดับได้แก่ ระดับปฏิบัติ ระดับกลยุทธ์ และระดับนโยบาย ซึ่งความสำเร็จในการจัดการพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืนนั้น ขึ้นอยู่กับนโยบายสาธารณะและโครงสร้างขององค์กร ที่ควรมีนโยบายชัดเจน มีแผนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง ทั้งนี้ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ จะช่วยให้การจัดการพื้นที่สีเขียวมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลต่อความยั่งยืนต่อไปในอนาคต (บุญยง รุธิโรโก, 2563) สอดคล้องกับแนวคิดการกำกับดูแลพื้นที่สีเขียวของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายมี 4 ประการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสถาบัน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะการจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) การต่อต้าน/การบริหารพื้นที่สีเขียวแบบมืออาชีพ 3) ความเป็นผู้นำและการสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว และ 4) การกระจายอำนาจหรือการยึดครองของชนชั้นสูง (Rizwana, A., 2020)

2. ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 พบว่า การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรเรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมืองของกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ มีผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนระหว่างก่อนและหลัง พบว่า คะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการประเมินความพึงพอใจในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร เรื่อง การเสริมสร้างจิตอาสาพัฒนาพื้นที่สาธารณะชุมชนเมืองของกลุ่มผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คู่มือที่ใช้ในการฝึกอบรมเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้พื้นที่สาธารณะที่เข้ารับการอบรม ทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจน วิทยากรมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ได้ตรงประเด็น ใช้ภาษาที่เหมาะสม ซึ่งส่งผลให้ผู้ใช้พื้นที่สาธารณะที่เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มเติมหลังการอบรมเป็นอย่างมาก และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรศิริ ไหมทอง ได้ศึกษา รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาบนพื้นที่สาธารณะเชิงพุทธบูรณาการของเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนมีความรู้เรื่องจิตอาสาหลังการเข้าร่วมกิจกรรม สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถนำความรู้ไปต่อยอดพัฒนาโครงการจิตอาสาที่มอบหมายให้ทำเพิ่มหลังจากค่ายเยาวชนสำเร็จทั้ง 4 โครงการ 2) นักเรียนมีพฤติกรรมจิตอาสาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมทุกองค์ประกอบ 3) ผลสัมฤทธิ์รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาบนพื้นที่สาธารณะเชิงพุทธบูรณาการของเยาวชน พบว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ทั้งในด้านองค์ความรู้เรื่องจิตอาสา กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและการเสริมสร้างจิตอาสา (อรศิริ ไหมทอง, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาพร โตแดง ได้ศึกษา การประเมินศักยภาพพื้นที่สีเขียวสาธารณะ ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม มีความรู้ความเข้าใจในการใช้พื้นที่สีเขียวดี อีกทั้งยังมีในด้านความพึงพอใจมีค่าคะแนนที่อยู่ระดับค่อนข้างดีและพอใจ โดยกลุ่มผู้วางนโยบาย และกลุ่มนักวิชาการ ให้ค่าความพึงพอใจต่อพื้นที่ศึกษาเฉลี่ยที่ 7-8 คะแนน ในเกณฑ์ดี และกลุ่มผู้ใช้งานจริงให้ค่าความพึงพอใจต่อพื้นที่ ศึกษาเฉลี่ยที่ 5-6 คะแนน ในเกณฑ์พอใช้ พร้อมทั้งมีผลการแสดงความคิดเห็นและความต้องการของพื้นที่ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความต้องการพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้นในทั่วเขตพื้นที่เทศบาลนครระยอง ประเด็นพื้นที่สีเขียวสาธารณะของพื้นที่ศึกษามีการเกาะกลุ่มและขาดความปลอดภัย ในการใช้งานและประเด็นการจัดการในส่วนภูมิทัศน์พื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลนครระยอง (วิภาพร โตแดง, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ประเด็น ยุทธศาสตร์การพัฒนา กลวิธี และแผนงาน/โครงการ สามารถสรุปเป็นแผนภาพโมเดลได้ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลยุทธศาสตร์การจัดการพื้นที่สาธารณะชุมชนเมือง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยเชิงทฤษฎี เชิงวิชาการ เชิงปฏิบัติการรวมทั้ง ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ครั้งต่อไปมีดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ดังนี้ 1) การสร้างเสริมกิจกรรมและบริการในพื้นที่สาธารณะ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรส่งเสริมการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการให้บริการพื้นที่สาธารณะ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ โดยการจัดกิจกรรมกระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะให้มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง สามารถช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมส่วนรวมได้ การปรับเปลี่ยนความคิดและมุมมองนี้ จะทำให้เกิดการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง 2) การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำแผนการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดทำแผนการดำเนินงาน ควรจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้าใจประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาพื้นที่สาธารณะ โดยจัดทำประชาคม โดยศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นหนทางสู่เมืองสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ

เชิงปฏิบัติการ ดังนี้ 1) การใช้งานของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ใช้พื้นที่สาธารณะรับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง 2) ด้านการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สาธารณะ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาพื้นที่สาธารณะโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำชุมชนและผู้ใช้พื้นที่สาธารณะควรจัดให้มีกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สาธารณะจิตอาสาพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง ประชามีสุข โดยสนับสนุนให้มีจิตอาสาเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ อาทิ การขุดลอกคูคลอง การดูแลรักษา ความสะอาดเรียบร้อยของศาสนสถานหรือสถานที่ในพื้นที่สาธารณะ การจัดเก็บผักตบชวา การปลูกต้นไม้ รวมทั้งการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่สร้างความเป็นอยู่ของชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุขอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรศึกษารูปแบบการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อกิจกรรมการค้าและบริการ ในย่านพาณิชยกรรมชุมชนเมือง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงส่งเสริมกายภาพพื้นที่ว่างสาธารณะเพื่อกิจกรรมการค้าและบริการชุมชนเมือง ให้รองรับการใช้งานได้ดียิ่ง 2) ควรศึกษารูปแบบเครือข่ายการจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างอิสระ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างเมืองสำหรับทุกคนโดยแท้จริง 3) ควรศึกษารูปแบบกิจกรรมและปัจจัยทางกายภาพในพื้นที่สาธารณะกลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่ เพื่อพัฒนาพื้นที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกกลุ่มคน สามารถรองรับกิจกรรมการใช้งานประชาชนในเมืองได้ในหลายมิติ ทั้งด้านความหลากหลายผู้คน กิจกรรมทางสังคม ตลอดจนความสามารถในการเข้าถึงและเอกลักษณ์เชิงกายภาพพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ จันทร์พรหม. (2560). การจัดการพื้นที่สาธารณะในเขตเมือง: กรณีศึกษาสุสานแต่จีกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์การผังเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผังเมือง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ออกเฉียงเหนือตอนบน 1. (2566). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570). อุตรธานี: สำนักงานกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญยง รุธิโก. (2563). ความยั่งยืนในการจัดการพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง. วารสารสุทธิปริทัศน์, 66(1), 55-76.
- พงศ์ภาคย์ อินพ่วง. (2563). แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) ในพื้นที่โครงการแก้มลิง ตามแนวพระราชดำริบึงกุ่ม. ใน สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระครูวิโชติสิขกิจ และคณะ. (2562). รายงานการวิจัยชุมชนสีเขียววัดสีขาว: รูปแบบการจัดการพื้นที่สาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมและความโปร่งใสของวัดและชุมชน ในจังหวัดพิจิตร. พิจิตร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร.
- วิภาพร โตแดง. (2563). การประเมินศักยภาพพื้นที่สีเขียวสาธารณะ ในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง. ใน สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรศิริ ไม้ทอง. (2562). รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะบนพื้นที่สาธารณะ เชิงพุทธบูรณาการของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- Choi, J. et al. (2011). The Influence of Social Presence on Customer Intention to Reuse Online Recommender Systems, The Roles of Personalization and Product Type. *International Journal of Electronic Commerce*, 16(1), 129-154.
- Kaplan, S. & Kaplan, R. (1982). *Cognition and Environment: Functioning in an Uncertain World*. New York: Praeger.
- Lynch, K. (1960). *The Image of the City*. Cambridge, M.A.: MIT Press.
- Madanipour, A. (2010). *Whose Public Space? International Case Studies in Urban Design and Development*. Retrieved March 27, 2022, from <https://www.routledge.com/Whose-Public-Space-International-Case-Studies-in-Urban-Design-and-Development/Madanipour/p/book/9780415553865>
- Piet, P. (1996). Street for People. *Journal of Landscape*, 15(21), 45-46.
- Rizwana, A. (2020). Governance of Urban Green Spaces in Lahore: Discourses and Institutional Change. Retrieved March 31, 2022, from <https://etheses.whiterose.ac.uk/26825/>.
- Shma. (2021). City Reflection. Retrieved March 27, 2022, from <https://citycracker.co/city-reflection/why-public-spaces-fail/>
- Sorkin, M. (1992). Variations on a Theme Park: The New American City and the End of Public Space. Retrieved March 25, 2022, from <https://www.worldcat.org/th/title/variations-on-a-theme-park-the-new-american-city-and-the-end-of-public-space/oclc/24009742>.